

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Адреса: Редакція і Адміністрація: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 8, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807
4-0237
УНО: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 116. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 18-го ЧЕРВНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY AND NEW YORK, FRIDAY, JUNE 18, 1954. No. 116. VOL. LXI

ГУБЕРНАТОР ДЮІ РІШИВСЯ НЕ КАНДИДУВАТИ БІЛЬШЕ

ПОГО РІШЕННЯ „ОСТАТОЧНЕ І НЕВІДКЛИЧНЕ”. — ПОГОЛОСКИ ДОВКОЛА ПРИЗНАЧЕННЯ ДЮІ ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРЕМ

Нью-Йорк. — Нью-Йоркський губернатор Дюї, колишній демократичний кандидат республіканської партії на президентських виборах, заявив своїм політичним друзям, що він рішуче не кандидатуватиме на губернатора і що взагалі він відходить від публічного життя та не прийматиме ніякого іншого становища в державному апараті. Офіційне повідомлення про це має з'явитися в найближчому тижні. Дюї додав, що тільки вихід з посади в якій ЗДА брав активну участь, може спонукати його залишитися на його становищі. Погослови, наче 6 Дюї має стати наступником Дж. Фостера Доллеса на становищі державного секретаря, Дюї назвав фантастичними. За коментарем „Нью-Йорк Таймс-у” до цієї вістки, Дюї має вернутися до своєї давньої адвокатської практики, при чому, — мовляв, закінчується організація нової адвокатської канцелярії. Він мав би стати теж викладачем права на одній високій школі в Нью-Йорку. Тому, що Томас Дюї належить до найбільш популярних і заслужених діячів Республіканської Партії і є лідером тієї партії на стейт Нью-Йорк, його заява про відхід з публічного життя викликає велике порушення в політичних колах — виходить із коментарів американської щоденної преси. Все ж, вона переконана, що в цей сприв можуть зайти ще різні зміни.

Проти допомоги державам, які не ратифікували оборонного договору

Вашингтон. — Комісія Закордонних Справ Палати Репрезентатів розглядала справу допомоги державам, членами НАТО. Демократичний конгресмен Дж. Р. Річард, що минулого року подав був пропозицію, щоб державам — членам НАТО не давати військової допомоги аж до того часу, поки вони не ратифікують договору про Європейську Оборонну Спільноту. Чотири держави — Бельгія, Люксембург, Голландія і Німеччина — вже ратифікували цей договір. Тому уряд просив Конгрес

Сенатор Гендріксон про „ідеали” теперішньої молоді

Вашингтон. — Сенатор Роберт С. Гендріксон, голова Сенатської Підкомісії для дослідження злочинів малолітніх, заявив у своїй промові, що теперішня молоддь вважає „брехню і обман” за звичайні речі. Свої висновки сенатор зробив на основі квітень, які виповнили 2,500 учнів 27 середніх шкіл у стейті Нью-Джерсі, та 1,000 студентів вищих шкіл. Статистичні дані про „ідеали” молоді представляються так: 12 відсотків молодих людей

Засудили китайський часопис за нелегальну висилку доларів

Нью-Йорк, 18 червня. — Нью-Йоркський суд після семиденної розправи засудив часопис „Ді Чіна Дейлі Нюз” та чотирьох китайців за те, що вони займалися нелегальною висилкою доларів до комуністичного Китаю (Департамент скарбу заборонив 1950 року висилати американську валюту до Китаю, який по

В АМЕРИЦІ

● Бувши президент Геррі Труман грав на піано на концертній Американській Федерації Музики, де було присутніх 1,100 делегатів. З ним разом грав голова цієї федерації Джеймс С. Петрілло на сурмі. Вони виконали дуетову версію „Гейл, гейл да Гейл олл рі”. Велике мажорне піано, на якому грав бувши президент, подарував музикант бібліотеці ім. Трумана, яка буде побудована в місті Індіпенденс.
● Тютюнова і про мисливців призначила 500,000 доларів на дослідження, які мають вияснити, чи справді тютюн шкодить здоров'ю. На чолі цих дослідів стоїть д-р Кларенс С. Літл, який щодня за свою працю в найбільшій школі — 20,000 доларів. Д-р Літл має 65 років, курить люльку і раніше був директором Американського Товариства для Контролю над пістриком.
● 16-річний „евразійський” хлопчик Деніел Мейр прибув літаком з Індії до Нью-Йорку, щоб піддатися операції ока. В шпиталі св. Вісента йому пересаджено рогівку. Лікар заявив, що пацієнт почуває себе

Губернатор Т. Дюї

Домагаються розпорощення оборонних фабрик

Вашингтон. — Адміністрація Федеральної Цивільної Оборони Вол Пітерсон, промовляючи на конференції 200 підприємств, на якій обговорюють справу оборони країни, заявив, що представники цивільної оборони і урядові оборонної мобілізації домагаються більшого розширення фабрик, які працюють для оборони ЗДА. Він заявив, що нещодавно проба протилежності оборони виявила, що у випадку дійсної повітряної ворожої атаки згинуть 6 або були б поранені коло 13 мільйонів осіб. „Жахлива арифметика несподіваності до оборони цюраз більше ускладнюється”, — сказав Пітерсон. Вільшого розпорощення оборонних фабрик домагається і директор Уряду

ПОВНИЙ ХАОС СЕРЕД ПОЛЬСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Лондон. — Президент Август Залеский алавав конституцію, що П, за зложеною присягою, мав боронити — говорить проголошена тут „Комісія порозуміння партій і політичних груп”, що існує як орган, який мав довести до впорядкування відносин серед польської еміграції, поділеної на три центри — лондонський (Рада Народова), паризький (Рада Політична) і вашингтонський (так званий центр Миколайчика). Ця Комісія Порозуміння довела буда до згоди між двома вищезгаданими центрами, які підписали „Акт Об'єднання”. Передумовою того Акт Об'єднання було уступлення екзильного президента Августа Залеского, який став президентом після смерті през. Владислава Рачкевича, наступника останнього президента в Польщі, Ігнація Мосціцького. Тому, що за польською, зміненою вже на еміграції, конституцією, на випадок війни президент, з кінця своєї каденції, сам визначає свого наступника, — през. Залеский, що став був дуже непопулярною фігурою, погодився призначити своїм наступником ген. К. Сосновського. Він склав відповідну декларацію 16 травня минулого року, продовжуючи каденцію екзильного президента на сім років і заповідаючи, що відійде 9 червня 1954 р. Тим часом, 8 червня ц. р. ново-призначений ним екзильний прем'єр, публіцист Пат-Маскевіч, відчитав на пресовій конференції в Лондоні заяву през. Залеского, що той відкидає те, що заповів він у травні минулого року, і не задумує тепер зрінатися. А на кілька днів раніше, 4 червня, А. Залеский заявив, що він не призначить ген. Сосновського своїм наступником, бо не має до нього довіри і — як виходило з його натяків — ген. Сосновський негідний уряду екзильного президента Польщі. Це тому, що генерал ніби був формально відповідальний за одну польську емігрантську станицю в Німеччині, до якої закріпалася совєтська агентка, що втекла з усіма документами, і через те, що він, ген. Сосновський, ніби не був у своїй діяльності на еміграції цілком незалежний від американських

З вини Оппенгеймера на чотири роки спізнилася продукція водневої бомби

Вашингтон. — „Ватіко водневої бомби” — д-р Едвард Теллер заявив, що внаслідок опозиції д-ра Роберта Оппенгеймера ЗДА спізнилася з продукцією водневої бомби найменше на чотири роки. Недавно т-членення Бюро Персональної Безпеки при Комісії Атомової Енергії ствердило, що хоч Оппенгеймер і є лояльним громадянином ЗДА, але з огляду на його відношення до продукції водневої бомби, не можна його допускати до таємниць атомової і водневої зброї. Д-р Теллер заявив, що, на його думку, „було б розумніше не

Президент Айзенгавер після висноски причини і цілей зустрічі з англ. державними мужами

МАЛИ УСТУПКИ КОМУНІСТІВ ПРОДОВЖИЛИ ЖИТТЯ ЖЕНЕВСЬКИЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Женева. — Несподівані „концесії”, що їх зробили комуністичні представники, китайський Чу Ен-лай і московський Молотов, як дійсні зверхники в'єтнамських комуністів, продовжили наради, які мали закінчитися повною невдачею вже на тому останньому пленарному засіданні в середу 16 ц. м. Ці концесії полягають в тому, що комуністи запропонували, щоб представники „обох сторін” переговорили окремо ситуацію в Ляосу і Камбоджі про „відступлення” військ. Вони не вжили слова про „переругування”, як у випадку В'єтнаму, з чого західні делегати здогадалися, що комуністи сподіваються більш частину, як не всі, свої банди, що зробили інвазію на ті дві держави. Крім того, комуністи, які іншаке формулюють ту пропозицію, запропонували, щоб „обидві сторони” обміркали спосіб відділення з Ляосу і Камбоджі всіх чужинських військ: під цим треба б розуміти однакову — французькі війська, як і в'єтнамсько-комуністичні. Водночас комуністи признали право існуючих тепер легальних урядів Ляосу і Камбоджі —

АНГЛІЯ Й ЗДА ШУКАЮТЬ МІЦНОЇ ЄДНОСТІ — КАЖЕ АЙЗЕНГАВЕР

ПІД ЧАС НЕФОРМАЛЬНИХ РОЗМОВ ПОРУШУВАТИМУТЬ ЦІЛІСТЬ СПРАВ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ; ВІЗИТА АНГЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИКІВ МАЄ СТВЕРДИТИ, ЩО МІЖ ДВОМА СОЮЗНИКАМИ НЕМАЄ РОЗХОДЖЕНЬ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що цілком візити англійського прем'єра Вінстона Черчила с і надалі втримувати міцний місток згоди між Англією та ЗДА. Президент підкреслює, що під час розмов з англійськими політиками, які будуть відбуватися зовсім вільно, будуть порушені всі важливі проблеми світової політики. Він казав, що і прем'єр Черчилль заявив, що ця візита має розбити поголоски про те, що між Лондоном і Вашингтоном існують великі розходження. Ці розходження, казав президент, могли б бути корисні тільки ворогам вільного світу. З прем'єром Черчилем прибуде і англійський міністер закордонних справ Антоні Іден, який і є державним секретарем Джаном Фостером Доллесом обговорюватимуть всі важливі проблеми, бо і англійський міністер і державний секретар мають повне довіря своїх шефів. Хоч Айзенгавер заявив, що немає поважних розходжень між Вільямом Домом і вулицею Давнінг (будинок англійського міністерства закордонних справ) — то журналісти підкреслюють, що не має гарад між цими двома великими союзниками. Бо існують „маленькі різниці” поглядів Лондону й Вашингтону на багато політичних проблем. ЗДА, так твердять політичні кола, якщо хочуть затримати провід у світовій політиці — мусять узгоджувати свою політичну лінію з своєю союзниками. Тому мусять відбуватися поважні розмови між представниками Англії та ЗДА. Політичні кола твердять, що хоч немає порядку на нараді між англійськими й американськими політиками, то напевно будуть говорити в

Південна Корея погрожує відновленням війни

Женева. — Південно-корейський міністер закордонних справ Піон заявив, що провал женевських переговорів у справі з'єднання і миру в Кореї означає звільнення від обов'язку зберігати умови, означені в договорі про „перемір'я. Південна Корея, мовляв, не може дивитися спокійно, як китайці колонізують Північну Корею і тому вона, Південна Корея, має повну свободу дії. Ця свобода уряду південно-корейського уряду, заявив Піон, не є спутана Об'єднаннями Націями, бо Південна Корея ніколи не давала права Об'єднанню Націй

Німеччина — тема нарад Черчила й Айзенгавера

Лондон. — Вінстон Черчил і Антоні Іден, які 25 ц.м. прибудуть до Вашингтону на конференцію з президентом Айзенгавером і державним секретарем Доллесом, планують порушити справу Німеччини як одну з головних тем конференції. — кажуть близькі до англійських урядових кол осіб. Упадком уряду Лянісія у Франції бувши остаточно переконав англійський уряд, що не можна розраховувати на ратифікування Францією західного пакту Оборонної Спільноти, з яким зв'язано формальне признавання Західної Німеччини суверенетності й права перестати частинне об'єктом. Те саме враження склалося вже давно у захід-

Індія розчаровується в комуністах

Женева. — Постійний репрезентант Індії в Об'єднанні Націй, Кришна Менон, вийшов з Женеви до Нью-Йорку після марних спроб бути „посередником миру” між комуністами й західними державами. Він приїхав до Женеви після наради із прем'єром Неру, як його персональний представник, і був переконаний, що його посередництво буде вирішальним для мирного поладження проблем Кореї й Індокитаю.

Крок вперед до порозуміння в справі Суезу

Каїро. — Затяжні переговори між Англією і Єгиптом у справі Суезу зробили деякий поступ, бо єгипетський уряд бачить погодився на те, що англійське військо автоматично дістане право вернутися до Суецького каналу, коли б не тільки котрась з арабських держав, але й Туреччина стала предметом агресії. Для Англії це є при-

В СВІТІ

● Ковентрі — місто, яке найбільше з усіх англійських міст потерпіло від німецьких летючих атак під час другої світової війни. Мільярдів доларів, опанованою лейбористами, зруйнувала тепер до управління знищеного міста в СССР — Сталіноград, щоб разом уложити заклик до Об'єднаних Націй про заборону атомової і водневої зброї.
● 15,000 учителів з'їдуться на 5-денну конференцію в справах навчання і виховання, що їх скликають Об'єднані Нації на 28 червня ц. р. до Нью-Йорку.
● Яку і Кудрявцев — це два російські емігранти, що їх американці завербували в Німеччині для шпигунських робіт і скинули з парашути на територію СССР — пишуть московські „Известія”. Ці два „американські шпигуни”, побачивши „матушку Росію”, зазнали, мовляв, докорів совітів і звинували до представників совєтської влади, показували і розповіді про правду. МВД похвалило їх, дарувало їм вину і дозволило вільно жити та вті-

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРИОДИКАТА:	SUBSCRIPTION RATES:
На рік — \$10.00	One year — \$10.00
На пів року — 5.25	Six months — 5.25
На три місяці — 2.75	Three months — 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БАЛТІЙСЬКА ІЛЮЗІЯ

„Президент дас надію країнам над Балтиком“ — читаємо в наголовку новинки, яку помістив „Нью Йорк Таймс“, згадуючи про зібрання естонців, латвішів та литовців, які відбулося минулої неділі в Тавні Гол, в Нью Йорку, з привіткою 14-річчя загарбання Москвою їхніх країн, Естонії, Латвії та Литви.

Як в минулому, так і сьогодні симпатизують до прибалтійськими народами та з їх протестом проти московського імперіалізму і бажанню їм волі й незалежності. Так і не тільки за нами, але й з цілим українським народом, що терпить і терпить від того самого габрижника. Думасмо, що балтійські народи теж не є за поневолення України Москвою і раді б бачити український народ вільним і незалежним. Але як дійти до цього визволення?

Ми переконані, що тільки спільними силами усіх поневолених можна розвалити Кремль та скинути московське ярмо. Балтійські народи, як естонці, латвіш та литовці, були по першій світовій війні в тому щасливому положенні, що могли стати вільними і незалежними, бо таке було в інтересі переможців. Подібне сталося також і з іншими народами, що тепер стали советськими сателітами. Ніхто з них навіть не припускав, що вже за яких 20 років прийдє кінець їхній самостійності. Такі Чехословацькі навіть на думку не спало, що той кінець може прийти з Москви. Але сталося. Тим самим прийшов час, коли навіть ті, що були політично цілком сліпими, повинні б розуміти, чому не можна годитися на „Росію“ у „природних границях“, як це на Заході звикли говорити. Ці „природні“ границі — це границі до 1939 року. Ними хочуть рятувати себе тепер ті, що стали по другій світовій війні советськими сателітами. Їхня політика обрхована на те, що вона відповідає русофільським тенденціям демократичних потуг, а теж дас деяким з тих сателітів добру нагоду знову поживитися чужим добром, себто в першу чергу поновленням загарбання українських земель. Це є властиве обличчя т. зв. „Вільної Європи“, що то збирає по цілій Америці пожертви на свою акцію та оплакує втрату „половини Польщі“ на сході себто втрату українських земель, які мали б бути повернені новій „демократичній“ Польщі. Балтійські народи подібних претензій не мають. Вони, як от Литва, можуть дібати тільки домагаються від своїх сусідів, щоб їм повернули загарбане. Але теж і вони думають такими давними категоріями, що могли мати якийсь політичний сенс по першій світовій війні, але не мають уже ніякого сьогодні. Бо російський колос є нині ще гіршою загрозою для балтійських народів, як, наприклад, для українського народу. Для Москви не є нині ніякою трудностю „з'їсти“ народи, що їх нараховуємо на кілька мільйонів. На це стане їй часу, як що Черчил думав, що перед смертю доведеть до замкнення Заходу зі Сходом, і то в першу чергу в Європі, а таке замкнення чейже не може означати самостійність балтійських народів! Знов президент Айзенгавер щойно заповів, що теперішня ситуація може протривати і 40 років. Що ж є 40 років у Совстах для таких невеликих держав, як Естонія, Латвія та Литва?

Естонці, латвіш та литовці, що живуть в З'єдинених Державах потішають себе тим, що департамент стеїту не визнає загарбання їхніх країн Москвою і далі визнає їх незалежними й самостійними і піддержує їхні дипломатичні представництва. Великий український народ такого щастя не має. Його включено в „природні границі Росії“, як говорять правдою офіційною мовою демократичних потуг. Але чи не є обов'язком саме балтійських народів, як і сателітів, в їх власному інтересі поборювати оті „природні“ границі, що не є ніякими природними, а тільки загарбницькими, на які спирається потуга Росії, а з нею й імперіалізм? Уже по першій світовій війні це був єдиний шлях до визволення всіх народів, поневолених Росією. Сьогодні — це вже імператив кожної нації, поневоленої Кремлем. Як що такі народи як естонці, латвіш та литовці, хочуть це жити, а не зникнути з карти Європи, як зникли татари, вони мусять включитися в один спільний фронт боротьби з усіма народами, поневоленими Москвою, домагаючись для всіх повної незалежності, і то не за 40 років, бо тоді буде запізно, а такі зараз.

Двісті фальшивих свідків

Київське видавництво „Радянський Письменник“ випустило книжку „Двісті свідків“. Цими свідками з України з Західної України, Буковини, Закарпаття, які в різні часи приїжджали на заробітки до ЗДА і, повернувшись, тепер перебувають на підсоветській Україні. Як запевняє московський журнал „Октябрь“ (травень, 1954) свідчення цих людей „дихають ненавистю до американського способу життя і любов'ю до Советського Союзу“.

Як інформув журналу „Октябрь“, тепер у ЗДА живе пів мільйона українців. Василь Ладжун з Закарпаття свідчить, що „він і його земляки — закарпатці знали, що лише країна Советів може врятувати їх від американського рабства“. Журнал „Новий Мир“ (квітень, 1954) запевняє, що єдиним бажанням цих двох мільйонів „повернутися на Україну, звільнитися від рабської експлуатації“, але багато з них „ніяк не можуть зібрати грошей на дорогу“, до того ж „заокеанська влада всякими способами перешкоджає їхньому поверненню в СССР“.

Книжка свідчень складена за всіма правилами московської пропаганди. Тут і расова та національна дискримінація, економічна убогість, поліційний терор. Крім свідчень українців, текст пересипано цитатами з творів Горького, Маяковського, які були в Америці і писали про неї, з також цитати з Т. Драйзера та інших „прогресивних письменників“. Додано ще й свідчення советських моряків. Один з них, Сідоров, розповів, як в День Подяки він був зайшов до свого знайомого американського моряка. Цей моряк був такий бідний, що не в стані був купити собі індика. В хаті американського моряка, замість справжнього, була гумова модель індика. А буржуазні часописи, обурюються Сідоров, лицемерно заперечили, що в кожному будинку був індик. Другий советський моряк Іванов розповів, як відбувся виборча в Америці вибори: виборча кабіна автоматично закривається і з неї можна вийти лише тоді, коли натиснеш одну з кнопок. „Підіймаю напроки прізвиська кандидата комуністичної партії звичайно зіпсує“.

Свідчення відносяться до періоду відомої депресії тридцятих років. Також Горький і Маяковський (крім того, що вони з традиційною російською злобою дивилися на Америку) описували свої враження майже тридцять років тому. Проте в книжці події минулого зображені як такі, що є властивими для сьогоднішньої Америки. „Октябрь“ пише, що ці „написані кров'ю серця потерпілих“ свідчення з грізними обвинуваченнями актом, що засудує володарів сьогоднішньої Америки. Книжка складена за способом безконечного нагромадження лайливих і компрометуючих термінів, метою яких є викликати ненависть до Америки. В. Юрочков приписує такі слова: „Вся Америка здається мені величезною шибеницею, де хижачі руки капіталістів намагаються, як можна тугоше, зашморгнути канат на ший трудящих“. В. Гебріан (Ужгород) каже, що Америка „це голодна смерть для мільйонів і мільярди доларів прибутку для кучки багатіїв“. Америка в тексті називається імперією долара, країною рабства для живучих в ній людей не англійської раси (слов'ян, італійців, негрів). „Американський спосіб життя вірніше було б назвати американським способом смерті“.

Свідчення відносяться до періоду відомої депресії тридцятих років. Також Горький і Маяковський (крім того, що вони з традиційною російською злобою дивилися на Америку) описували свої враження майже тридцять років тому. Проте в книжці події минулого зображені як такі, що є властивими для сьогоднішньої Америки. „Октябрь“ пише, що ці „написані кров'ю серця потерпілих“ свідчення з грізними обвинуваченнями актом, що засудує володарів сьогоднішньої Америки. Книжка складена за способом безконечного нагромадження лайливих і компрометуючих термінів, метою яких є викликати ненависть до Америки. В. Юрочков приписує такі слова: „Вся Америка здається мені величезною шибеницею, де хижачі руки капіталістів намагаються, як можна тугоше, зашморгнути канат на ший трудящих“. В. Гебріан (Ужгород) каже, що Америка „це голодна смерть для мільйонів і мільярди доларів прибутку для кучки багатіїв“. Америка в тексті називається імперією долара, країною рабства для живучих в ній людей не англійської раси (слов'ян, італійців, негрів). „Американський спосіб життя вірніше було б назвати американським способом смерті“.

мадили в книжці московські пропагандисти, але не зробили одного: не подали правдиво реальної зарплатної платні американських і советських робітників і що вони в своїх країнах за заробітні гроші можуть купити. Советська пропаганда ніколи не опублікує цих даних з відомих для всього світу причин.

В книжці зазначено, що на заробітки до Америки їхали українці з буйної австро-угорської імперії, з Румунії, Мадярищини і Польщі, бо в цих країнах вони не мали засобів для життя. Проте не згадується царської Росії, хоч і з неї, коли це можна було, емігрували українці до ЗДА. Це є один доказ того, як сьогорішній комуністичний Москва реабілітує і прикрашує минуле російського народу. Мовляв, у всіх інших країнах було тяжке економічне життя, але в російській імперії жилося добре і не було потреби емігрувати до ЗДА. (Л. Л.)

Нова перемога Москви в Парижі

У нинішньому світовому конфлікті всі події міжнародного значення повинні б зводитися до одного критерію: чи вони допомагають, чи шкодять міжнародному комунізму, що його очолює і світові нахилася Москва? Так повинно б бути, коли б усі політики в усіх державах здала собі справу з історичного характеру цього сучасного гігантського конфлікту і гігантської небезпеки збоку Москви. Що тієї свідомості не нема у багатьох державах і їхніх відповідальних діячів — то це саме і є трагедія світу. І той факт, що між 306 голосами, які провадили уряд Ліндія, були і поруч із комуністами, головним також де-голісти і іншіми французькими патріотами, не можна собі пояснити інакше, як тільки тим, що така ясна аксіома, як смертельна загроза збоку Москви, все ще не дійшла до мільйонів і тисяч добрих чоловіків французького народу.

Очевидно, що це теж має свої причини. 19 урядів за 10 років у державі, що в різні епохи всесвітньої історії була політичним лідером світу, — це таке страшливе явище, що воно мусять мати свої глибокі і трагічні джерела. Можна сперечатися, чи всі ці причини вичерпують одне слово „декаденція“, чи може таке пояснення є „спрошуванням“ проблеми. Але коли слово „декаденція“ означає упадок, викривлення, схвалення, і то саме в духовній ділянці, — то безумовно причини політичного хиткості і слабості сучасної Франції треба шукати у тому духовному заломанні, що прийшло там після двох світових воєн. Цікавий історичний приклад, як можна втратити ді великі війни за одного покоління і вийти з отих вігн духовної матеріально розбитим! Кілька днів тому святковано на північно-західному побережжі французького Атлантики 10-річчя альянського вису, що створив був так званий другий воєнний фронт в Європі

рисовується, немов щільна в будівлі.

Замовлення лежить вже на столі, головна робітниця роздає праці. Вона всімхнена, задоволена, весела — людина на своєму місці. Дода дістає свою порцію замовлень для лікарів, різного розміру і виду бандажі, марлі, вати. Треба розтинати їх згідно з бажаннями лікарів. З маленької машини свиплюється іскри, з вати розлітається на всі сторони манюсенькі порохиники, що лоскотують ніздра. Усамостійна права рука значить бажана довшину, ліва пристує пав до спілки і обидві швидко підсують вату під коліями „Я“. Дода — маларка, людина з великими бажаннями і претенсіями до себе і світу, зникає на вісім годин, а на її місце появляється незамітна, нічим не цікава робітниця — Мінодора.

Дзвоник, що визнає всіх до праці, спокійний, навіть мелодійний, торгас її нервами, немов скрегів заліза. Вунтується на те відмірювання свого часу, на обмеження свого існування, здається їй, ніби в людській гідності щось за-

ривується, немов щільна в будівлі.

ривується, немов щільна в будівлі.

Передишка в загрозі страйку у Нью Йорку

Місто Нью Йорк стоїть під хронічною загрозою страйку на підземках, внаслідок того обставини, що ослаблений Майкел Кнілл, голова Юнії Транспортників Р.О.Б.і.Н.І., намагається добитися скасування стейтвого закону про заборону страйку на підземних залізницях. Остання погроза привела навіть до видання заклику до членів юнії, щоб вони вийшли на страйк з понеділка 14 червня, однак під тиском посадики місцевої міської Транспортної Влада юнія погодилася на ведення переговорів і стійкий відхилила. Водночас Найвищий Суд південної частини стейту Нью Йорк відхилив рішення заборони страйку, який вимагала Транспортна Влада на підставі закону.

Юнія нараховує 31,000 членів з-поміж 44,000 транспортних робітників. Вона погодилася вести переговори в справі підвищення платень, однак голова Транспортної Влада проголосив, що він буде переговорювати „над платньою й відносинами праці, над поступуванням в справі закладення й в інших справах, включаючи методи, якими можна дійти до вирішення про законність і стійкість укладеного контракту й безсторонності посередничого мирового суду“. Після того юнія проголосила, що готова вести переговори на підставі п'ятинадцяти пунктів, вичислених у вимогах.

З цих неясних заяв виходить, що як Транспортна Влада, так і юнія погодилися на переговори у першу чергу в справі платні, а в дальших пунктах в справі встановлення засад, до яких прийде відхилитися в майбутності, коли осягне безперервне непорушення між робітництвом і владою. Безупинна загроза страйку в комунікації не тільки самої міста, але й усієї метрополії, яка нараховує 15,000,000 населення, стала такою досить важливою, що деякі члени юнії вийшли з домагаючи розрахунку між публікою і юнією, мотивуючи це домагаючи потребою мирної праці у всіх ділянках і нормальних відносин у транспортній робітничій. При цій нагоді різного роду суспільні ділячі почали пригадувати, що населення не може стояти під безупинною загрозою якоїсь несподіванки, бо це підірває настрій мас і спричинить неспокійні думки серед усіх верств населення. Зрештою 3,500,000 безробітних в Америці під теперішню пору — це теж небуденний прояв, а припинення транспортного руху стане причиною дальшого збільшення безробіття, а з цим і обниження життєвої — стони широким мас населення.

В таких неспівних політичних відносинах, які запанували тепер, — твердят суспільні ділячі — може несподівано прийти до депресії, а це викликає спомини про велику депресію після першої світової війни, з усіми її наслідками. В 1930-их роках не було тієї світової політичної загрози, що тепер, а все ж такі

появляються різні таторії про скорочення тижневого часу праці — до тридцяти годин, щоб таким чином зтруднити всіх безробітних. Тоді, як десь пам'ятає, по-являється ідея „технократії“, тобто теорії про те, що все громадянство повинно піддатися під керівництво технічних експертів. Бизнесмени вийшли тоді, з вимогою скоротити час ведення бізнесу, однак з тим, щоб брати вищу пайку із своїх щоденних прибутків; робітничі юнії зажадали затримати нормальну платню, однак при скороченні годині зменшені днів праці. Та краї країні елементи з обидвох таборів почали вимагати скорочення тижня праці до тридцяти годин, тоді терпів технократії апала сама собою, як недостатня мрія, і треба було відважитися до інших експериментів. В тих обставинах прийшла друга світова війна, під час якої забрали робітників рук. З цим пішли в забуття різні утопічні теорії.

Безупинні погрози голови юніорської, Транспортної Юнії Майка Кнілла довели, мабуть, ньюйорк. Транспортники Влада до необхідності зажадати від нього ясно поставлених пунктів, щоб можна було їх передискутувати й проголосити публічні спостереження та відповідні рішення. У підготові до такої дискусії посадики Вагнер доурич був кільком особам розглянути наперед факти і пред'явити їх під час переговорів між представниками юнії й Транспортної Влада. Те, що досі відоме, зосереджується довкруги питання про двохрічний контракт; про визнання засад, що більшість членів юнії має становити групу, яка представляє цю робітничу організацію; про безсторонне посередництво — арбітраж — для поладування непорозуміння і негайна підвищення платні по сім з половиною центів на годину; рахуючи від 1 січня, а сім з половиною центів — від 15 березня.

Додатньою стороною порозуміння в наладнанні вимог шляхом переговорів є заява Кнілла про те, що страйк не відкладений квітень, але відкладений на неозначений час, і що переговори будуть вестися кожного дня аж доки не буде укладений контракт. Якщо обидві сторони в спіді дотримуватися цих постанов, тоді метрополія Нью Йорку зможе відчувати себе звільненою від раз-у-раз повторюваних загроз, транспортного застою.

Додатньою стороною порозуміння в наладнанні вимог шляхом переговорів є заява Кнілла про те, що страйк не відкладений квітень, але відкладений на неозначений час, і що переговори будуть вестися кожного дня аж доки не буде укладений контракт. Якщо обидві сторони в спіді дотримуватися цих постанов, тоді метрополія Нью Йорку зможе відчувати себе звільненою від раз-у-раз повторюваних загроз, транспортного застою.

Додатньою стороною порозуміння в наладнанні вимог шляхом переговорів є заява Кнілла про те, що страйк не відкладений квітень, але відкладений на неозначений час, і що переговори будуть вестися кожного дня аж доки не буде укладений контракт. Якщо обидві сторони в спіді дотримуватися цих постанов, тоді метрополія Нью Йорку зможе відчувати себе звільненою від раз-у-раз повторюваних загроз, транспортного застою.

ТЕАТР ІМ. ІВ. ФРАНКА В МОСКВІ

Москва. — Для 1 червня почалися в Москві в приміщенні Малого театру „гостинні виступи“ Київського державного академічного українського драматичного театру ім. Ів. Франка. Українські артисти вивели п'єсу А. Степанова й І. Попова п. н. „Порт-Артур“. Головні ролі виконували Н. Ужвій, А. Ватуля, П. Сергієнко, В. Добровольський, Є. Пономаренко та інші. Перед початком вистави вітав „москвичів“ та вавес руський народ“ головний режисер театру ім. Франка Гнат П. Юра. Від Москви вітав українських артистів „заслужений“ діяч мистецтва РСФСР“ П. А. Марков.

ла неї. Здається їй, немов її грудна клітка розширюється, голова не може помістити наплыву нових думок. Юлій знову з'являється у відділі. Мас забрати готові для нього папки, але замість цього він з великою увагою починає читати написані на паперах, що в них записано марлю, так, ніби по це тільки тут прийшов. Виглядає, ніби людина в позичальній книжці, який дали дуже цікаву поштівку. За столом переглядають і рудують раменами. Головна робітниця вишшла, від якого іншого він не прийняв наказів. Раптом у неясненій спосіб він зникає, немов би був камфорною і вивитий.

Дарія Ярославська

НА ШПИЛЬ

(Із збірки: „Промінь чужого життя“)

(4)

— Доброго ранку! Це сидять в автобусі робітничі з П'єдвіду. Чорноволоса Ена робить Доді місце поруч себе і вчеплює птак, як вона почувалася. — Дякую, добре — відповідає Дода і відгачує їй тим самим запинити. Стара Лінда прихмурює довірливо одне око. — Жінка кривить губи і це мас (і усміхом. Вона ненавидить Доді і тепер не хоче йти казати „доброго ранку“! Це той світ, серед якого вона проводить більшість денних годин, втягас її в свій круг. На перше місце висувається „робітниця“, хоч „маларка“ ще сидить в П'єдвіду і бореться за своє право. — Який вони тільки могли мовчати! — думас вона. Щоб це вже їхати назад додому! — каже Ена не втихас. Не задалегідь знає, що за тих

няшний день. Зараз за дверима пахне хлором, більш у глибоині домишлюється до того лізоль, ще далі заносить його. Черевки стукають на плитках, з усіх сторін чути ті самі питання і відповіді, що кожного дня:

— Доброго ранку!
— Як почувалася?
— Дякую, добре! А як ви?
— Чудово! Дякую!
— Це прекрасно!

Старий Том, що обслуговує підіймаю на північному крилі, мусять ще додати своє незмінене: Гарна погода, правда? Над містом може висіти мряха, немов біла завіса на вікні, лягти дощ при супроводі громи, чи палити спека, Том каже своє незмінене: „Гарна погода“. Божественний! — каже Ена, але Дода завжди погоджується з ним. — Чудово!

У роздільній гудить від розмов. Вже оживають щоденні справи, вже знову все крутиться довкола їх праці. Раптер усіх ті жінки, з якими працює вже кілька років, видаються їй чужі і далекі, ніби вона щойно прийшла з якогось іншого світу. Розмова з ними спричинює фізичний біль, в думках відбувається

щось ніби переключення струму, в'їзд із одних рейок на другі. Це коштує зусиль і це болить. Почувалася так, ніби вона тількищо вперше прийшла сюди. Думка пливе ще своїм творчим руслом і не хоче зникнути. Вона така свіжа того ранку, пливе гладко і несе її в уявний світ. — Я не витримав тут вісім годин — думас Дода.

Проте бере в руки білий однострій і робить вид, що їм смішати дотепи робітничі. Знову відчувас фізичний біль, коли відкладає сукню. Здається їй, немов влізати в іншу, чужу їй шкіру, що немає нічого спільного з її внутрішнім „Я“. Дода — маларка, людина з великими бажаннями і претенсіями до себе і світу, зникає на вісім годин, а на її місце появляється незамітна, нічим не цікава робітниця — Мінодора.

Дзвоник, що визнає всіх до праці, спокійний, навіть мелодійний, торгас її нервами, немов скрегів заліза. Вунтується на те відмірювання свого часу, на обмеження свого існування, здається їй, ніби в людській гідності щось за-

ривується, немов щільна в будівлі.

ривується, немов щільна в будівлі.

3 Літературно-Мист. Клубу в Дітроїті

Останній вечір перед літнім сезоном

Якщо з аспекту програми оцінювати розміри чисельності аудиторії (понад 170 осіб) на вечорі 23 травня, то можна дійти до висновку, що виступи кількох мистців та їхнє хоругве певною мірою різноманітність і тимчасову притягальну силу, ніж вечір з одним чи двома мистцями. Зрештою, кілька недавніх концертів приїздили сюди мистців високої класи (Придаткович, Мінський) залишили в нас враження, на щастя не Літ.-М. Клубу (на гіршому розчаруванні та могли утримувати в деякому, здавалося б, слуху думку, що Дітроїт не музикальний і не дорожить своїми талановитими мистцями. Та-а дійсності воно не так. Тут і симфонічний концерт української музики відбувся частіше ніж деінде виступи бандуристів. Дітроїт з огляду на такий формат як проф. Максимович, на нашу скромну думку, українці в Дітроїті дуже химерні. Ось і все. Але це вистачає, щоб правління Літ.-Мист. Клубу довго засталося над тим, чи влаштувати концерт напр. Золі Полескої, чи краще не ризикувати. І в цьому велика шкода.

Але вернімося до останнього вечора в Клубі.

Ного доброю і корисною прикметою була різноманітність. — Можна було, слухати і Дворжака і Бетговена, але теж вштановити народними піснями чи інструментальною музикою легшого жанру, можна було сприйняти поважно „слово про музичну програму“ д-ра В. Витвицького, але й відпустити свій ум при виступі знаменитого Грива Зазулі, чи при непереможній веселій ноток концерту М. Бажаєвського. Ця конференція перетворилася в вечір, на який приходили або до осіб, що виступали цього вечора, або до різних подій нашого культурного життя в клубі і поза клубом.

Мішаний хор ОДУМ-у виступив із 3-ма піснями: „Леті, ти наша пісню“, „Повні вітри (народна пісня)“ і „Славутіч-Китастого“: Висновок, вичисли!

Грива Решетилевич, піаністка з іменем, майстерно відіграла прекрасну Сонату-Апассіональну Бетговена. Дочка Дем'яна відіграла англійську народну „Травну пісню“ в обробці Імер.

ОКСАНА А. М. МАРИНЯК

малоду українська скрипачка, студентка консерваторії в Монреалі (Канада), відзначена в 1952 р. другим місцем, а в 1953 р. першим місцем при кінцевих конкурсах монреальської консерваторії. Найкраща в Америці музикантка академія „Curtis Institute“ у Філадельфії на основі окремих виступів прийняла Оксану Мариняк на дальній студії з правами повної стипендії у формі безплатного навчання.

композитора Діме Телора з ніжним, питомим і чутливим, яке було більш зрозуміле для аудиторії в весняній обр. А. Рудницького і в Степового: Оце не всі вмерли жалі (слова Олеси). Скрипаль В. Вірстук, що нещодавно переїхав з Австралії і осів у Дітроїті, дебютуючи тут перед українською аудиторією (перед різноманітністю грав перед тим у Інтер-Інституті), дав їй не тільки задоволення слухове, але теж радість, що число мистців-українців у нашому місті збільшилося. Не даром раділи йому конференс-Бажанський чимсьоріе забезпечити руки і згадати скрипку Страдиваріуса.

Велике оживлення і веселість внесли на залу думки Грива Зазулі (Его) з приводу загальних зборів Літ.-М. Клубу. „Найславнийший мистецтво, Витвицький тільки гонимий, а як треба було йому заграти, то собі пинав його“. Це один уривок з уривку повного гумором і сатиричною монологу, виголошеного питою йому гонимому мистецтвом живого слова В. Баринцем.

Загальні Збори і вибір нових членів Літ.-Мист. Клубу

„Імпрес — це наш щоденний осяг. Вони вимагають загальних засідань, ще більше зустрічей поодиноких членів Правління, неабиякого вкладу праці всіх членів правління“, — сказав м. ін. голова М. Бажаєвський у своєму звітному зведенні 23-го травня ц. р. перед публічною притягальною. Усіх планів не вдалося зреалізувати, і недуга та смерть проф. Пюрка припинила початок праці і дошкульно відчувалася, поки ресорт імпресового референсу не перейняв д-р В. Витвицький.

Зайтодавець висказав особливий жалі, що Клуб не спроможний сплатити виявлення довг д-р В. Витвицький. Е. Козаків, що в цьому сезоні, Ресурси роботи Клубу, голова згадав, що клуб застосував з усіх зборів на кошти похороноу В. Пюрка, зібрав поверх 30 р. респлат на 2-й том У. Самчука „Ост“, ужив з зібраних на Літ.-Мист. Фонд 30 дол. на допомогу викуплення з друкарні книжки одного з наших поетів, тощо.

Крім додатків сторінок у діяльності Клубу можна навести декілька іх не поминути голову у своєму зведенні. — Мистецтво не спроможне на те, щоб осунути свою проф. організацію в Дітроїті. Коли ж постан Літ.-Мист. Клубу у сучасній структурі, то дехто різно розуміє його роль, розглядаючи її від загальної класи мало, що не до „тресту мистецтв“. Навіть у самому правлінні Клубу позначилися ці розбіжності.

Між Дітроїтом і Н. Йорком велика різниця. Там значно більше скучення творців, відоміше і своє притягання, кращі матеріальні спроможності. (Дітроїт ще не зміг вийти з догори, що тяжить на нього від Сінф. Концерту), і значно численніша фреквенція. І про це теж згадав голова у річному зведенні. Оптимістичний погляд на майбутню працю, якої нарис він рішучею претставив, як теж з'ясували звичайно відношення громадян до Клубу, послужило йому доказом, що Літ.-М. Клуб стоїть уже міцно на ногах і сповняє та сповнятиме свою місію.

Голова Зборів, А. Мілянчик, віддав після того голос для звітання секр. Я. Зубалеві, пізніше фінанс. референту В. Рижикові, а врешті представникові Ради І. Розгонові, який з'ясував якість контролю і поставив вивчення на відносини абсолютності.

З дискусії і висказаних побажань відзначимо тут тільки запит, поставлений до Правління: чому влаштовано зустріч театрові Грива, а помінено теат-

У СВІТІ МИХАЙЛА МОРОЗА

(Закінчення зі стор. 3)

його підхід до пейзажу, тобто до природи довкілля, незвичайно сміливий, владний, — його підхід до людини (в портреті) — неспівмірний, обережний, навшпиньках. Мороз — гуманіст. Він виносить людину — понад довкілляний світ природи. З того, між іншим, погляду — цікавий і новий у Мороза „Портрет пані Л. К.“. Він скупий колором, незвичайно суцільно компонований, виразистий, по-новому експресивний. Глибина мистецтва твору особливо рельєфна у великому полотні Мороза „Митрополит Шептицький на молитві“ (портрет з пам'яті). Спокійне, пророче обличчя покійного Великого Митрополита, його піднесені молитовно руки, біла, обведена ніжною лінією вишивки скатерть, що міниться мозаїкою срібляно-білих відтінків, молитвослов і хрест, дві невеличкі палаючі свічі на столі — і з боку вікно, відкрите надвір, де бродить зелене життя і розвиднюється день. За вікном стає білий світ, а у каплиці-келії — сидить Митрополит і молитовно єдинос життя, що за вікном, з контекпцією келії, єдинос землю і людей на ній суціль, стає своє пастирське, — з Богом. Колорит — фіалковий, сірого домішку, лагідної білоручі вишивки і прозираючої з-під ранкового туману, шойно пробудженої зелені за вікном. Усе разом — одна гармонія. Гармонія — переливистість, медлячість — як суті, гармонія півтонів.

Усі це вже вихід з чистого імпресіонізму. Колиш Павлио Сезанні перейшов імпресіо-

ралий труп з Філадельфії? Голова Бажаєвський висказав, що Правління Клубу мало нахвирати волю приватити теж і Філадельфію і поробило до цього заходи, але це не шло по лінії бажаєвських організацій виступу цього театру в Дітроїті, тому мистецтво в Філадельфії несудно мають жалі до Клубу. Голова підкреслює, що раз, що Літ.-М. Клуб є загально-громадською установою, де є місце для всіх, яких вони погляди ці переконані не були б (звісно: крім комуністів), і що підхід Правління до всіх справ завжди є з таким, а не з інших позицій.

Після ухвалення звітних членських вкладок з 50 центів на 25 місячно. Номінаційна Комісія представила 3. Зборам список осіб, які пропонують до складу органів Клубу на черговий рік і цю листу схвалено без змін.

Ось вона: Правління: — голова М. Бажаєвський, заступник Е. Козак, секретар Я. Зубаль, імпресовий реф. В. Витвицький, пресовий реф. В. Несторович, фінансовий реф. В. Рижиків, господарський реф. С. Пюрко, члени: Ю. Кошляк, М. Карпенко-Кришчак, І. Мироненко, А. Рокма, — Рада: С. Луцький, С. Парфанович, А. Мілянчик, Р. Крохмалюк, М. Шустакевич, Лідія Король. — Суд Чести: В. Решетилевич, В. Цимбаліст, Н. Петрич.

На літо намітив Літ.-М. Клуб організацію виїзду до Торонто (Зустріч мистців Канади і Америки), як теж одну чи дві прогульки членів.

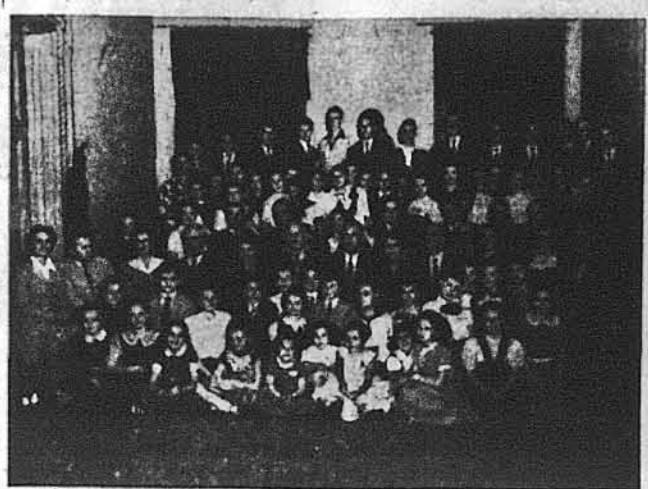
В. Несторович.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Лев Т. Орлигора. Будні нашої епохи. Трилогія. Українська Видавнича Спілка. Львів, 1952. Перша частина, том I, ст. 144; том II, ст. 126. Обкладинка роботи Р. Глушак.
- Петро Карпенко-Кришчак.

Кінець шкільного року 1953-1954 в Українському Музичному Інституті

Український Музичний Інститут впродовж другого року свого існування розвивався до посажної і серед українського громадянства популярної музичної установи. Представлені на світлинах школи Укр. Музичного Інституту в Нью-Йорку, Філадельфії, Ньюарку, Елізабеті, Пасейку, Джерзі Сіті, Клівленді і Честері нараховують сьогодні біля 280 учнів, що студіюють під проводом 33 кваліфікованих українських учителів в класах фортепіано, скрипки, сольного співу, камерної музики, струнного ансамблю, хорового співу, мистецтва слова, гри на бандурі та теоретичних предметів. В наступному шкільному році дирекція Інституту планує поширити навчання теж на духові інструменти і перевести певну реформу оплат, щоб уможливити навчання музики в Інституті найширшим кругам української молоді.

Відділ У. М. І. в Нью-Йорку

Пам'ятки українського архітектора в Москві

Ігор Грабар про Івана Зарудного

У 88 ч. органу Міністерства культури СРСР „Советская Культура“ відомий російський мистецтвознавець, родом із Закарпатської України, Ігор Грабар надрукував цікаву статтю про взаємні впливи Москви на Україну й України на Москву в ділянці архітектури.

Московські впливи на українську архітектуру мали бумажно виявитися в ближчезначеній Грабарем діяльності московських будівничих Осипа Старцева та Дмитра Акімовича в Києві і Батурині, прибулих туди на виклик гетьмана Мазепи, і крім того в наявності московських віконних налічників під стінами українських будівель і в застосуванні псковської-новгородських цегляних узорів.

Куди активніші й конкретніші були українські впливи на московську архітектуру. Про ці впливи Ігор Грабар пише досліпно так:

„В той час (кінець 17-го століття — бкр.) і в архітектурі Москви позначилися уже значні зрушення, прибули сюди із півдня. Так в московському церковному будівництві установилася багатопверховість (багатооярусність), яка виступала тут до сі тільки як виняток. Тепер

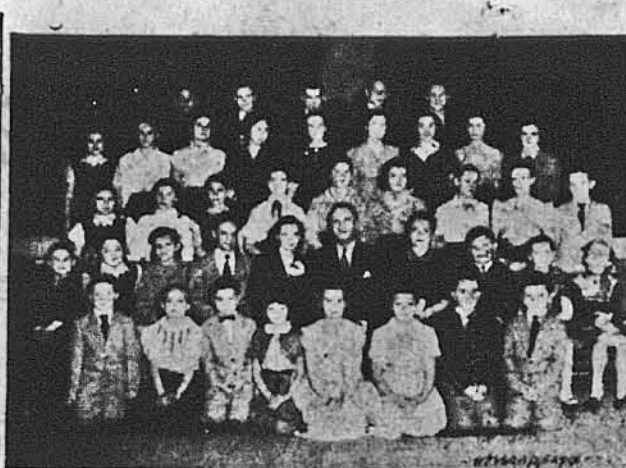
вона цілком перетворила московську архітектуру. Величчю, чарівною новиною була поява — замість стародавніх куполів — українських перекрыть, т. зв. „бань“.

„Мабуть, чи не найважливішим вкладом в руску архітектуру була будівнича діяльність геніального українського архітектора Івана Петровича Зарудного, творця видатної пам'ятки московської архітектури початку 18-го віку — так званої Меншикової вежі. В центрі Москви (на перехресті теперішньої вулиці Кірова з бульварною лінією, за будинком пошти) стоїть ця знаменита вежа — пам'ятник архітектурі, який величчю і досконалістю в своїй формі, що вже люди тогочасної доби вважали її чудом мистецтва.

Петро Перший цинив цю Меншикову вежу так високо, що наказав після її закінчення збудувати докиладно за її зразком центральну будівлю нової столиці (собор Петропавлівської кріпости)...

Крім вежі Меншикова, збудованої Іваном Зарудним, Ігор Грабар згадує ще такі пам'ятки української архітектури в Москві, як палату думного дяка Омельяна Українцев, царського посла до Богдана Хмельницького, будинок т. зв. Малоросійського Приказу і палати Мазепи, які сьогодні занедбані і використовувані як мешкальні дома.

У зв'язку із статтю Ігора Грабаря треба ствердити, що про геніального українського

Відділ У. М. І. у Філадельфії

Відділ У. М. І. Ньюарк, Пасейк, Елізабет і Джерзі Сіті

Відділ У. М. І. в Клівленді

Відділ У. М. І. в Честер

архітектора, як він його на-міже згадки (ні в газетній згад, Івана Петровича Зарудного в українській За-ляді, поданому в розділі Угальній Енциклопедії немає раїна!) бкр.

ОСТАННІЙ 3 РОДИНИ

(Закінчення зі стор. 3)

кілька тижнів вагалася, боролася Мотря з думкою про зменшення „роїв“ у хаті, а після зникнення Івасни вона твердо рішлася здійснити те, над чим довго вагалася.

— Тату!.. Простіть мене, тату... не маю чого дати їсти... Дідусь, лежачи на полу, махнув байдуже рукою: — Знаю... не треба... збережи Петруся...

З потеплінням надворі, Петрусь, стоячи щоденно коло воріт свого двору, спочатку з жахом, а пізніше майже байдуже дивився, як везли вулицею на маленьких візочках померлих за голоду людей, ноги яких валилися по землі. Кожен раз після проходження такої „похоронної процесії“, що складалася з двох людей, (один тяг візку, а другий припримував трупа), він повертався до хати і, притулившись до матері, плавав: — Мамо!.. А ми не померемо? — Ні, синочку!.. — заспокоювала мама.

Село, колишнє веселе, співуче, обернулося в домовину: були мертві, були вмираючі і були ті, що так-сяк ще боролися зі смертю.

За кілька днів люди відвели на візочку дідуса Андрія і звільнили в братську могилу. Петрусь ішов за візочком, супроводжуючи дідуса в останню путь, а мама лишилася дома, не було снаги рухатися, бо ж все, все що тільки могла дістати чи вишкрябати, вона лишила для Петруся. Пробувала Мотря піднімати куці бараболи, але — марно! Погоста стояла дощова, холодна, не показувався сонячний промінь цілі тижні, земля була розквашена, ніби в глибочину дощову осів. Зростання посіяного і посадженого затримувалося на кілька тижнів.

— Ото Бог карав за те, що поруйнували церкви та стали на службу дияволові! — говорили старі люди.

Мотря відчувала, що вона незабаром розпрощається з білим світом і піде на вічний спокій, як сотні, тисячі, мільйони інших людей.

— А Петрусь? — думала вона.

Одного вечора, лягаючи спати, вона звернулася до Петруся:

— Синочку, може я на ранок не просянуся, то ти піди на хутір, до бабусі Параски. Може вона тебе прийме, приголубить, як узнас, що...

Ще кілька днів боролася Мотря зі смертю, ще кілька днів вона рятувала Петруся, який, з дитячою безпорадністю, бачучи приреченість, не відходив від матери й на хвилину. Він сидів коло неї, глудив речуттями по її голові, по щоках... і, час від часу, вимовляв: мамо!

Мотря відкривала очі і, кожен раз, глинувши на Петруся, закривала знов.

Та нарешті настала хвилина, коли, на Петрусь, „мамо“, Мотря не відкрила очей... Петрусь повторив: — Мамо, мамо! — глудячи, як і перш, по голові, по волоссі, притулившись губами до її лоба і носа, що тіло холодне. Він довго ще сидів схилившись, нерухомо дивився на маму, аж поки раптом йому здалося, привиділося, що його хочуть схопити за ноги, так само, як дідуса, і вкинути в могилу.

Він почав кричати, тікати з хати, вибіг надвір до сусідів — ніхто не озивався, він на вулицю, прямус до хутора, йому здається, що за ним женуться. Аж на царині зупинився, оглянувшись, нікого нема, не видно. Петрусь прийшов до себе, і, входячи з дороги на стежку, що вела життями на хутір, згадав знов про свою маму. Іде він мовчки, замислено, речуття його, схожі на цівочки, торкаються вершків життя і пішениці, що починали вже викидати колос. Освін зійшов знову на дорогу. По обидва боки дороги високі могили. Він не раз ішов і їхав з своїм татом повз ці могили, щоб провідати бабусю Параску. І тоді розповідав йому тато, що ці могили були написані дуже давню, ще за якихсь шведів.

Петрусь звертає з дороги, бредє житом до могили, зійшов високо-високо, все йому видно, і село, що було вже сховалося за життями, і хату на краю села, де лежить його мама. Сів на могилі в житі. Його маленькі, слабенькі ніжні нагадали йому потребу спочити. Зривав одну житню стеблину, бере в рот зав'язок майбутнього колоска, жує його, ковтає, скривився, в животі нестерпної болю, поглянув на небо, кружляють лелеки над озерцем, що лежить поблизу могили. Жайворонки, то махаючи крильмишками, то розпавивши їх позоми, спускаються вниз, то злітаються високо в гору, радісно щебечуть, углядаючи перший раз за похмуру весну промінь сонця. Ну точнісінько ж так, як написано в його книжечці!..

І знов Петрусь іде по дорозі, нікого назустріч. Освін уже підходить до бабусиньої хати, заступає у двері. Ніхто не відчиняє, постояв, знов заступає. Бабуся Параска стояла в снігах. Вона чула, кризь щільну в стіні вона бачила...

„Якесь дитинча!“ — відповіла вона невістці, яка, як і всі люди в ті дні, наказала нікому не відчиняти дверей і нікого не впускати в хату.

Петрусь відчував нестерпний біль в нутрі. Він постояв-постояв коло дверей та й пішов, перелізав через перелаз, до сусідньої хати Левка Онанесна, ударника-бригадира, бувшого червоного партизана і першого з перших „активістів“ на всю сільраду. Він постукав у двері, але, так само, ніхто не відчинив.

Іде кругом хати. Аж затримів, аж ожив Петрусь, коли углядав, що на вікні в хатині стоять два глечики.

— Напевно з молоком! — подумав.

Адже ж його мамуся завжди ставила на вікно глечики з молоком. Не вагаючись, він взяв шматок цеглини, що лежав на призьбі, ударив ним по шибці і став діставати глечики.

Та в цю ж мить вискочив, мов шалений, Левко з хати, скреготучи зубами ухопив Петруся і кинув на землю. — Ах ти ж недобиток куркульський! — Не доводь Господи й Мати Божа, отакій акцихрист! — прошепотіла, хрестячись, бабуся Параска, углядаючи у вікно, що зробив Левко з хлоп'ям, яке, очутившись від удару, підняло голівку, сіло на траві і мовчки, перелякано дивилося на Левка то на двох його парубчаків і третього хлопчачка з хуторяньського двору, такого самого як і Левко, активіста Івана Макаренка.

— А Левко, бурмочучи собі під ніс лайливі слова, крутився, мов скажений, бігав, дивився на всі боки, ніби він чогось шукав. Потім схопив налігач, що висів на дровах, надів Петрусьві на шию.

— Ведіть за клуно, до болота!.. Візьміть кійки! — крикнув Левко до хлопців.

Бабуся Параска й невістка Ганна вискочили з хати до своїх клуні, пильно стежать.

— Що він робитиме, звірюка?

З сусіднього Тройгубового дворнища теж пішли люди до своїх клуні, бо боялися сказати й слово Левкові, не то що перечити його дім.

Підійшли до болота, хлопчачка, за наказом Левка, почали гатити кійками Петруся. Кілька ударів, кілька викриків, і упав Петрусь. Підійшов Левко, взяв за кінець налігача, розкрутив трупику навколо себе і швидко його в болото з налігачем. Ніхто з свідків не наважився відповісти про

це й слово. Ніхто не ризикнув донести про цей страхотний злочин до відомої влади. Для чого? Щоб Левко розстріляв їх за це вночі так само, як і невідоме їм оте хлоп'я?

Через два дні бабуся Параска, почувши, що її дочка Мотря померла, а Петрусь невідомо де побігав, переживала душевні муки:

— А може ж то й був якраз Петрусь!.. — говорило її сумління.

Аж через тиждень наважилася вона підійти до Левка, коли він сидів, спочиваючи, на призьбі своєї хати, і стоячи за лісою, тихенько, довірливо проговорила, хитуючи головою:

— Що то ти таки, Левку, вчинив минулого тижня! Бога не боїшся! Та добрий чоловік і собаку покаліс, а то ж такі людина!

— Людина!.. — регочучи промовив Левко — то не людина, а ворог народу! Погубив Христанта розстріляв!

— Ой лишенько! — скрикнула бабуся, — так то був Петрусь? Ні Іла, ні пилі більше бабуся Параска.

— Окаянна! Це ж я його вбила, — гоміла старенька, рвучи на собі волосся, — та в мене ж був і хлібець і бараболя. Цілий день снувала бабуся по подвір'ю то по хаті, мов неприкаянна, не знаходячи собі місця, і все то молилася, то прокидала себе. Першої ж ночі прийшов до неї Петрусь, вона схопилася, — бачить Петруся, чус його слабенький, благоухаючий голос.

— Бабусю, дайте хоч крихотку хліба!

І вона дас, протягас руку до Петруся.

— На, Іла, синочку.

А далі — на двір, за Петрусь. Але Петруся вже нема; зник, вона знає де він, вона вже прийшла в себе. Поглянувши на небо, по волоссям бачить час, північ. Левко спить, не побачить.

— Ой, окаянна ж я! — заголосила бабуся.

Іде до клуні, відчиняє задні двері, що відходять на болото, йде, озирнувшись, до болота.

— Отут він... отут мій маленький Петрусь... За отою купиною! Добрила, намацала в темряві кінець налігача, що завис на купині, підняла трупику, взяла на руки, з острахом принесла в клуню, вирила маленьку яму, і поклала до неї Петруся.

Два роки після того прожила ще бабуся Параска і все їй снилося, що Петрусь гукає під вікном.

— Бабусю, дайте хоч крихотку хліба!..

На рахунок побуту на СОЮЗІВЦІ висилаю
чек (моні ордер) на суму \$-----

(підпис)

(число і вулиця)

запрошує Українське Громадянство на

ФУТБОЛЬНИЙ ТУРНИР

ЗА МИСТЕЦТВО ПВИНЧНОГО СХОДУ,
що відбудеться

в суботу, 19 і в неділю, 20 червня 1954 р.
у ФІЛАДЕЛФІЇ на гринді LIGHTHOUSE
при Erie & Front St.,

У ТУРНИРІ братимуть участь такі спортивні Товариства:
„УСК“ — Нью Йорк, „СІС“ — Елізабет, „УСК“ — Врідж-
порт, „СТРИЛА“ — Трентон, „ДНІПРО“ — Балтимор і
„ТРИЗУВ“ — Філадельфія.

Переможець одержить чашу уфундовану Союзом Укр.
Купців і Підприємців у Філадельфії.

В неділю вечором роздача нагород та СПОРТОВА ЗАБАВА
з ТАНЦЯМИ у Веслярському Клубі.

Початок Турніру о год. 2-ій попол. — Вступ \$1.00

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N ESTATE,
Kerhonkson, N. Y.

Прошу зарезервувати мені місце на СОЮЗІВЦІ
на час від _____
(день, місяць)

до _____
(день, місяць)

для _____ осіб дорослих і _____ дітей.

На рахунок побуту на СОЮЗІВЦІ висилаю
чек (моні ордер) на суму \$ _____

(підпис)

(число і вулиця)

(місцевість, степт)

